

250-årig ladugård i Bro bör bevaras i rätt miljö

Av Sven Rydstrand

Ur Bohusläningen 1966-05-13

Stångenäs hembygdsförening
Fotoarkiv Sven Rydstrand

Störreberg Övre

Ladugård byggd 1750, utbyggnad till höger är ett "körhus" för tröskvandringen

En 250 års gammal ladugård är i våra dagar inte någon särskilt vanlig syn i Bohuslän. I allmänhet har man för länge sedan moderniserat och byggt nya i ekonomibyggnader även i den mest konservativa miljö. En mycket gammal fähusbyggnad finns kvar på gården Störreberg övre i Bro socken. Den är numera bristfällig men timret är i prima skick. Det kan säkerligen vara intressant och värdefullt för framtidens människor att ha kvar en sådan gammal ladugård där många minnen kan erinra om fädernas kamp för brödfödan. Det är en önskan att den gamla byggnaden kunde restaureras och få stå kvar på sin ursprungliga plats. Den har nämligen en mycket ovanlig placering på en bergsplatå.

Ett blivande museum?

Det har tyvärr under de senaste decennierna förstörts oändligt många gamla fina jordbruksredskap som en gång i tiden användes på gårdarna. Varför skulle man inte kunna tänka sig att använda den gamla ladugården, kanske den äldsta i Bohuslän, som ett litet museum fyllt med plogar, kärror, harvar och andra redskap.

Byggd år 1716

Det har sitt givna värde att man vet något om denna gamla ladugårds historia. Den byggdes år 1716, och vid denna tid ägdes gården övre Störreberg av en prästänka, "dygdesamma matronan Ingeborg Knutsdoetter-Giedda". Hon var född år 1660 i Torsby socken på Södra Inland och dotter till kyrkoherden därstädes, Knut Hansson-Giedda, som i sin tur var son till prosten och kyrkoherden Hans Giedda i Uddevalla.

Process

Ingeborg Giedda var sedan 1702 änka efter kyrkoherden i Bro, Owetnus Tegnér. Som änka förvärvade hon gården Skådene, där hon var bosatt, samt granngården Störreberg övre, vilken hon arrenderade ut till en s.k. halvsnadsbonde. Under sex års tid i början av 1700-talet hette denne bonde Hans Olufsson, och det är på grund av en process mellan denne bonde och prästänkan, som man får veta ladugårdens ålder. Denna process förekom vid häradstinget på Mellby i Bro den 10 februari år 1715, och då skrevs följande protokoll:

"Såsom tvist är mellan salig kyrkoherdens änka, dygdesamma hustru Ingeborg Knutsdotter-Giedda och förre halvsnadsbonden Hans Olufsson, som i sex år bebott treffjärdingshemmanet Övre Störreberg och för två år sedan flyttade därifrån alltså bliva de så förenade, att han skall tillkommande år bygga ett nytt fähus med dess fulla inrede, med tilljebåsar, dörrar och kro. Men änkan skall täcka detsamma med sin egen halm. Vad som till kro och basar behövas, det tages uti Störrebergs mark, och lovar änkan hjälpa till att köra det hem. Men själva timret och byggningsmännen skaffar han (Hans Olufsson) på sin egen bekostnad.

När detta är således av Hans fullbordat, lovar änkan att aldrig göra någon pretention på Hans Olufsson för huseröta eller gärdesgårdarnas bristfällighet på Störrebergs gård, utan han skall därför bli och vara ograverad i allo måtto. Hans lovar ock att till hösten hjälpa till att laga det gamla fähustaket, så att kreaturen kunna däruti bärgas över vintern."

Invid ladugården är tillbyggt ett s.k. körhus, i vilket man ännu för blott 25–30 år sedan körde en tröskverksvandring. Sådana körhus fanns då på många gårdar, men de är nu alla försvunna, åtminstone vad det gäller Stångenäset. Körhuset på Störreberg är kanske rent av det allra sista i Bohuslän?

Tröskvandring på Hästryk Tuntorp 1940-50 tal. Bertil Eliasson

Myndigheterna borde ingripa för att söka rädda ett stycke bondebohuslän för framtiden. Hembygdsgårdar i all ära, och dit har ju en del gamla ladugårdar flyttats, men de får då ingenting med sig av den miljö, i vilken de gamla bohuslänska bönderna svettades och slet. Men den miljön är lika viktig att bevara som naturen kring skärgårdens öar och stränder.